

РОЛЬ ДУХОВНОГО НАЧАЛА В ЖИТТІ НАЦІЇ

В.І. ВАРУХА,

студент відділення з підготовки молодших спеціалістів ВП НУБіП України
«Ніжинський агротехнічний інститут», м. Ніжин, Україна,

Науковий керівник: Лосина Л.М., викладач української літератури ВП НУБіП
України «Ніжинський агротехнічний інститут»

У статті розглянуто поняття духовності, чинники які на неї впливають. Духовність є здатністю до позитивних перетворень фундаментального рівня, тобто до одухотворних дій, які сприяють проявам духу. Історично саме релігія поширювала духовні практики, але духовність не обов'язково релігійна. Духовність може бути не пов'язана з традиційною моральністю. Духовність – не всяка творчість, а лише творчість на рівні фундаментальних перетворень.

Ключові слова: духовність, цінність, духовне начало, людина, нація.

В умовах перехідного, трансформаційного суспільства, яким є Україна, спостерігається деяка криза ідеалів, втрата духовних орієнтирів. Відбулися різкі зміни в орієнтаціях на системи цінностей та ідеалів. З огляду на це підкреслюємо значення формування творчої особи і роль культури, оскільки завдяки їй особистість здатна проявляти розуміння і самовияв, розвивати аналітичні здібності, здатність експериментувати і робити логічні висновки. Формування духовності передбачає наявність таких її компонентів: творчість у діяльності, постійне устремління до пізнання самого себе і всього наявного тощо.

Для розуміння духовності особи велике значення має розуміння витоків духовності, котрі не зосереджені в самому індивіді, але надзвичайно важливі для нього. За Гегелем – вони в абсолютному дусі, що втілюється в народах, за М. Бердяєвим та В. Солов'йовим – людину духовністю наділив Бог. Особа не може бути ізольованою від суспільства і його процесів, духовність особи тісно пов'язана з духовністю самого суспільства.

Суспільство взагалі не може існувати при відсутності індивідного як початку будь-якої зміни, будь-якого соціального поступу, котрий започатковується індивідом. Стан суспільства визначають рівень освіти, рівень духовності, рівень буття (побуту), рівень життя кожної особи й усіх представників суспільства. Як зазначає В. Г. Табачковський, продуктивна праця неможлива без певного рівня освіченості, культури, порядності тощо.

Культурно-освітні, історичні зміни у суспільстві зумовлюють також зміни й у формуванні духовності особи, її світоглядних інтенцій. У становленні

духовного світу людини підкреслюються внутрішні переживання й особисте ставлення до проблем.

Найважливішим показником, основою духовності особистості є, на нашу думку, ступінь освоєння нею етичних і естетичних цінностей. Культура, освіта, мова, просвітництво завжди виступають найдієвішими чинниками подолання бездуховності. «Людський фактор» сприймається сьогодні не в абстрактній формі (узагальненій, об'єднуючій масу), а в особистісно-індивідуальній, яка безпосередньо стосується кожної людини. Нині гуманістично-світоглядною домінантою стає особистісна відповідальність за перетворення в економічному, соціально-політичному й духовному житті, готовність мобілізувати не лише новітні досягнення наукової думки, а й увесь духовний досвід народу.

Саме духовно сформована особа здатна нести відповідальність, здійснювати творчий підхід у своїй діяльності, проявлятися адекватно у швидкоплинних процесах сучасності.

Відродження духовності – нагальне веління драматичного часу нашого сьогодення. Поряд з єдністю віри, надії та любові його вимірами є гармонія розуму, почуття і волі особистості, діалектичний взаємозв'язок істини, добра і краси. Відродження духовності – це відродження єдності всіх сутнісних сил людини, способів і форм освоєння дійсності.

За глибоким переконанням науковців, основою основ у становленні особистості та суспільства має бути духовність. Головним є те, що обирає кожний із нас: духовність чи бездуховність. А вибір цілком залежить від духовного підґрунтя особистості.

“Кожний член нації – це вартовий, що пильно й совісно повнить свій обов'язок на високому посту Честі народу і горе тому народові, котрого сини не однакові вартові”. Напевно, в цьому вислові видатного патріота Симона Петлюри якнайповніше відображено і причини трагічних невдач, і єдиний “рецепт” успіху українського народу.

Якби мене спитали, чого нам суттєво не вистачає для впевненого просування шляхом відродження України, то я б, мабуть, без вагань відповів: "Культури!". Ми часто говоримо: "Дорога до храму", маючи на увазі шлях до омріяного щасливого майбуття. Але ж, на мою думку, увійти в цей храм ми можемо тільки з чистими душами. Цьому має сприяти високий рівень культури кожного з нас і усієї нації загалом. І як же прикро бачити щоденні прояви безкультур'я, починаючи від елементарної сварки у транспорті та закінчуючи гучними бійками у Верховній Раді України! Як же різуть слух напівцензурні пісні-одноденки деяких "співаків" із сусіднього підворіття та маститих естрадних виконавців! І до чого ж болісно чути нашу рідну мову, перекручену на різні лади і подекуди пересипану зухвалими слівцями!

Дивно й водночас страшно, що секретар Донецької міської ради пан Левченко назвав українську мову фольклорною, потреба в якій відпаде. І це слова держслужбовця!

І це – українська культура?! Це – "узагальнене вираження творчих зусиль українського народу, його осягів у світорозумінні, релігії, моралі, художньому мисленні, науці й філософії" (за словами Івана Дзюби). Хіба такої самореалізації прагнув завжди українець з усіма особливостями його психіки, темпераменту й творчої уяви?

У цьому і криється більшість наших проблем. Насправді ж, культ любові до Батьківщини може стати фундаментом для решти національних цінностей. Фактично без патріотизму в національних масштабах процвітання країни апіорі неможливе.

Непатріотичний, деморалізований народ і породжує підлих, зрадливих політиків, кризу в економіці, культурі, науці і т.д.

Чому ж тоді ми так байдуже ставимося до нинішнього становища культури, починаючи ,власне, із себе? Я впевнений: лише тоді, коли кожний з нас почне прагнути культурного самовдосконалення, наша українська нація вийде зі свого сучасного занедбання. Бо у нас такі сильні культурні коріння! Згадаймо лише такі самобутні явища, як українське бароко, як український неоромантизм кінця ХІХ – початку ХХ століття, як український авангард 20-х років, модернізм декого з "шістдесятників", українське поетичне кіно! До цього я ще можу додати безперечне: ми – одна з небагатьох країн Європи, де народна мистецька культура – не предмет для спогадів чи музейного догляду, а реальність життя мільйонів людей. А хіба цього замало для професійної творчості, для реалізації нових і нових талантів, які народжує Україна? Так, здобутків у нас багато, як багато чинників для подальшого розвитку культури. Залишається тільки бажання...

На прикладах кращих творів літератури можна формувати доховний світ особистості. Зокрема Павло Загребельний – відомий український письменник, автор багатьох творів про наших сучасників. Але особливе місце посідають у його творчості історичні романи. Один із найвідоміших – роман "Диво". Автор мав на меті "показати нерозривність часів, показати, що великий культурний спадок, залишений нам історією, існує не самодостатньо".

Київська Русь привертала до себе пильну увагу багатьох поколінь дослідників, поетів, оповідачів. Павло Загребельний у романі "Диво" творить образ Київської Русі, її суспільного життя, культури. Це один з багатьох історичних творів про ті часи, але в ньому автору, як нікому раніше, вдалося розкрити суперечності давньої доби і разом з тим створити яскраві художні образи. Це розповідь про чудо архітектурного мистецтва наших предків – Софію Київську, про її долю та місце в нашій духовній історії.

П. Загребельний у своєму романі зумів показати історію України, об'єднавши три її шари: давнину, другу світову війну й сьогодення. А головний об'єднуючий центр – це образ Софії Київської, незвичайного дива з див "во всем полунощи земном".

Створений майстром образ Софії Київської проступає крізь імлу століть і втілює невмирущість духу українського народу. За довгу історію свого існування різні завойовники намагалися знищити це диво, та знову і знову поставав собор. Він "стояв уперто, несхитно, вічно, так ніби не будований був, а виріс із щедрот київської землі..."

Отже, ми можемо зробити висновок, що бездуховна людина, це часточка бездуховної нації. Якщо людина прагне бути духовною, то це відобразиться на її способі життя. Вона стане краще відноситися до інших, цінувати кожен хвилину життя, любити свою Батьківщину, бути кращою. Якщо кожен громадянин країни буде духовною особою, то можна сміливо казати, що це духовна країна або нація. Людина повинна передавати з покоління в покоління духовні цінності, надбання, цінувати їх!

Література

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.І.. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. – 2-ге вид., випр. й доп. – К.: Генеза, 1996. – 368 с.
2. Білодід Ю. М. Структура духовності особистості // Вчені записки Харківського гуманітарного інституту «Народна українська академія». Т. 6 / Гол. Редак тор В. І. Астахова, – Х. : Око, 2000. – С. 239 – 248.
3. Духовне оновлення суспільства / В. П. Андрущенко, Є. М. Бабосов, Л. В. Губерський та ін. – К. : «Либідь», 1990. – 200с.
4. Беланова Римма. Духовність. Гуманізм. Вища освіта // Рідна школа. – 2001. – № 9.

Роль духовного начала в жизни нации

Варуха В.И.

В статье рассмотрено понятие духовности, факторы, которые на нее влияют. Духовность есть способностью позитивных преобразований фундаментального уровня, т.е.к духотворным действиям, которые способствуют проявлениям духа. Исторически именно религия распространяла духовные практики, но духовность не обязательно религиозная. Духовность может быть не связана с традиционной нравственностью. Духовность – не всякое творчество, а только творчество на уровне фундаментальных преобразований.

Ключевые слова: *духовность, ценность, духовное начало, человек, нация.*

Role of spiritual principle in national life

Varukha V.I

In the article the concept of spirituality, the factors that affect it. Spirituality is the ability to positive change fundamental level, ie doduhotvornyh actions that contribute to manifestations of the spirit. Historically, religion spread with spiritual practices, spirituality but not necessarily religious. Spirituality may be related

Секція № 4

«Інновації в галузі вищої аграрної освіти та проблеми підготовки фахівців
агропромислового комплексу»

---

*totraditional morality. Spirituality - not all work and only work at the level of
fundamental change.*

Keywords: *spirituality, values, spiritual principle, people, nation.*